

VKEde paneeli küsimustik – Toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlevate õigusaktide hindamine

Toiduga kokkupuutuvad materjalid on materjalid ja esemed, mis on ette nähtud toiduga kokkupuutumiseks või mis tõenäoliselt puutuvad toiduga kokku. Nende hulgas on materjalid, mida kasutatakse professionaalses toidutootmises ja -valmistamises ning ladustamises ja turustamises, aga ka toidupakendite materjalid ning köögi- ja lauanõud. Toiduga kokkupuutuvate materjalide valmistamiseks võib kasutada mitmesuguseid materjale, näiteks klaas, metall, paber ja plast, aga ka liim, trükivärv ja lõpptoodete viimistlemiseks kasutatavad pinnakattevahendid, samuti komposiitmaterjalid.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1935/2004 on ette nähtud ELis kehtiv toiduga kokkupuutuvate materjalide ühtlustatud õigusraamistik. Selles on sätestatud toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlevate õigusaktide põhieesmärgid – tagada inimeste tervise ja tarbijate huvide kõrgetasemeline kaitse ning Euroopa Liidu turu tõhus toimimine, st vältida piiranguid ja tariife ning ebavõrdset või ebaausat konkurentsi.

Peale selle on määruse (EÜ) nr 1935/2004 artiklis 3 sätestatud üldnõuded, mille kohaselt tuleb toiduga kokkupuutuvaid materjale toota hea tootmistava põhimõtete kohaselt nii, et need ei eritaks tavapärastes või prognoositavates tingimustes toitu oma koostisosi kogustes, mis võivad:

- ohustada inimeste tervist või
- põhjustada toidu koostises vastuvõetamatuid muutusi või
- selle organoleptiliste omaduste (nt maitse ja lõhna) halvenemist.

Et võtta arvesse tehnoloogia arengut, on määruses (EÜ) nr 1935/2004 esitatud ajakohastatud loetelu materjalidest, mille suhtes võib kohaldada erimeetmeid. Peale selle on artikliga 5 ette nähtud nõue kehtestada erimeetmed ELi tasandil. Üks määrusega lubatud erimeetmetest on toiduga kokkupuutuvate materjalide valmistamiseks lubatud ainete loetelude koostamine. Määruse artiklites 8–14 on seega sätestatud kõnealuste ainete ohutuse hindamise ja lubamise konkreetsed menetlused. Kõik isikud, kes soovivad turule viia toiduga kokkupuutuvat ainet, mis ei ole lubatud ainete loetelus, peavad esitama taotluse liikmesriigi pädevale asutusele. Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) esitab aine ohutuse kohta arvamuse. Kui arvamus on positiivne, võib komisjon lubada ainet kasutada.

Artikli 6 kohaselt võivad liikmesriigid ELi tasandil vastu võetud meetmete puudumise korral säilitada või vastu võtta siseriiklikke sätteid. Liikmesriigid peavad rakendama [vastastikuse tunnustamise põhimõtet](#)¹ – iga toodet, mida ühes ELi liikmesriigis seaduslikult turustatakse, võib turustada ka teistes liikmesriikides. See kehtib ka juhul, kui toode ei ole teise riigi tehniliste eeskirjadega täielikus vastavuses.

Määruse artiklitega 16 ja 17 on ette nähtud toiduga kokkupuutuvate materjalide nõuetele vastavust tõendavad dokumendid ja jälgitavusnõuded. Need meetmed võeti kasutusele jälgitavuse ja ettevõtjate enesekontrolli soodustamiseks. Samuti tagatakse nendega läbipaistvus ja teabevahetus kogu tootmisahelas. Peale selle tuleb toiduga kokkupuutuva materjali jälgitavuse tagamiseks kasutada asjakohast märgistust, dokumentatsiooni või teavet. Nende sätete ja vastavusdokumentide eesmärk on tagada toiduga kokkupuutuvate materjalide vaba liikumine turul.

¹ http://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/free-movement-sectors/mutual-recognition_en

Määruses käsitletakse toiduga kokkupuutuvate materjalide keemilist ohutust inimeste tervise seisukohast. Sellega ei ole ette nähtud hügieeni-, jäätmehoolduse ega keskkonnanõudeid.

Lisaks määrusele on kehtestatud mitmesugused meetmed konkreetsete materjalide ja ainete suhtes. Erimeetmeid on võetud näiteks toiduga kokkupuutuvate plastmaterjalide (sh ringlussevõetud plast), keraamiliste ning aktiivsete ja intelligentsete materjalide suhtes. Lisaks on määruses (EÜ) nr 2023/2006 sätestatud head tootmistavad, mida kohaldatakse kõigi toiduga kokkupuutuvate materjalide tootmisahela etappide suhtes, välja arvatud lähteained. Toiduga kokkupuutuvate plastmaterjalide ohutuse tagamiseks on määruses (EL) nr 10/2011 kindlaks määratud migratsiooni piirnormid, st keemiliste ainete maksimumkogus, mis võib toiduga kokkupuutuvast materjalist toitu või toidu peale migreeruda.

Euroopa Komisjon on algatanud toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitleva määruse hindamise, et õigusakte veelgi täiustada. Selle üldeesmärk on analüüsida, kas praegune toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlev ELi õigusraamistik toimib ja annab soovitud tulemusi.

Analüüsi käigus soovitakse kindlaks teha, kuidas määruse ja selle rakendamisega seotud lähenemisviisid, menetlused ja protsessid aitavad kaitsta inimeste tervist ning tagada toiduga kokkupuutuva materjali siseturu tõhus toimimine. Analüüsis pööratakse kõige rohkem tähelepanu määruse (EÜ) nr 1935/2004 põhinõuetele. Täpsemalt hõlmab analüüs positiivse loetelu koostamise heakskiidetud meetodit, asutuste ja ettevõtjate riskihindamis- ja riskijuhtimisprotsesse ning heade tootmistavade määruse rakendamist, sh teabevahetus toiduga kokkupuutuvate materjalide tarneahelas.

Selle uuringu käigus kogutakse andmeid väikestelt ja keskmise suurusega ettevõtjatelt (VKEdelt). Selles hinnatakse, kui teadlikud on VKEd toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlevate õigusaktide üldnõuetest ja mida nad arvavad õigusaktide toimimisest. Lisaks kogutakse uuringus teavet selle kohta, kuidas õigusaktid mõjutavad ettevõtjaid. Käesolevas uuringus käsitletakse ettevõtjaid, kes tegutsevad toiduga kokkupuutuvate materjalide tarneahelas. Need on muu hulgas lähteainete tootjad, turustajad, nõuetele vastavuse küsimustega tegelevad laborid, toitlustusettevõtted ja jaemüüjad.

Kui toiduga kokkupuutuvaid materjale käsitlevate õigusaktide hindamine on lõpule viidud, avaldatakse konsultatsiooni ning kõnealuse uuringu kokkuvõtlik aruanne.

https://ec.europa.eu/food/safety/chemical_safety/food_contact_materials/evaluation_en